

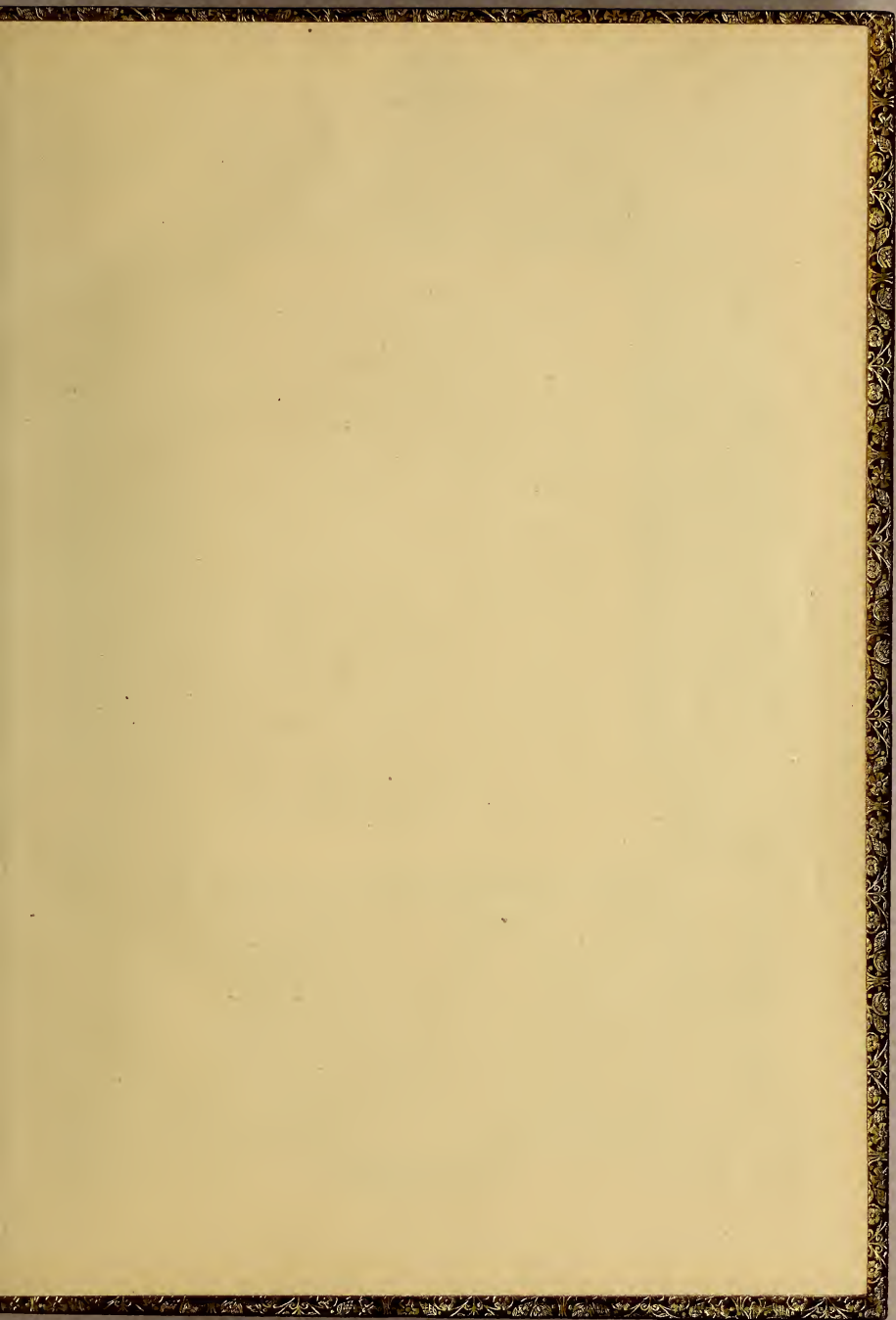

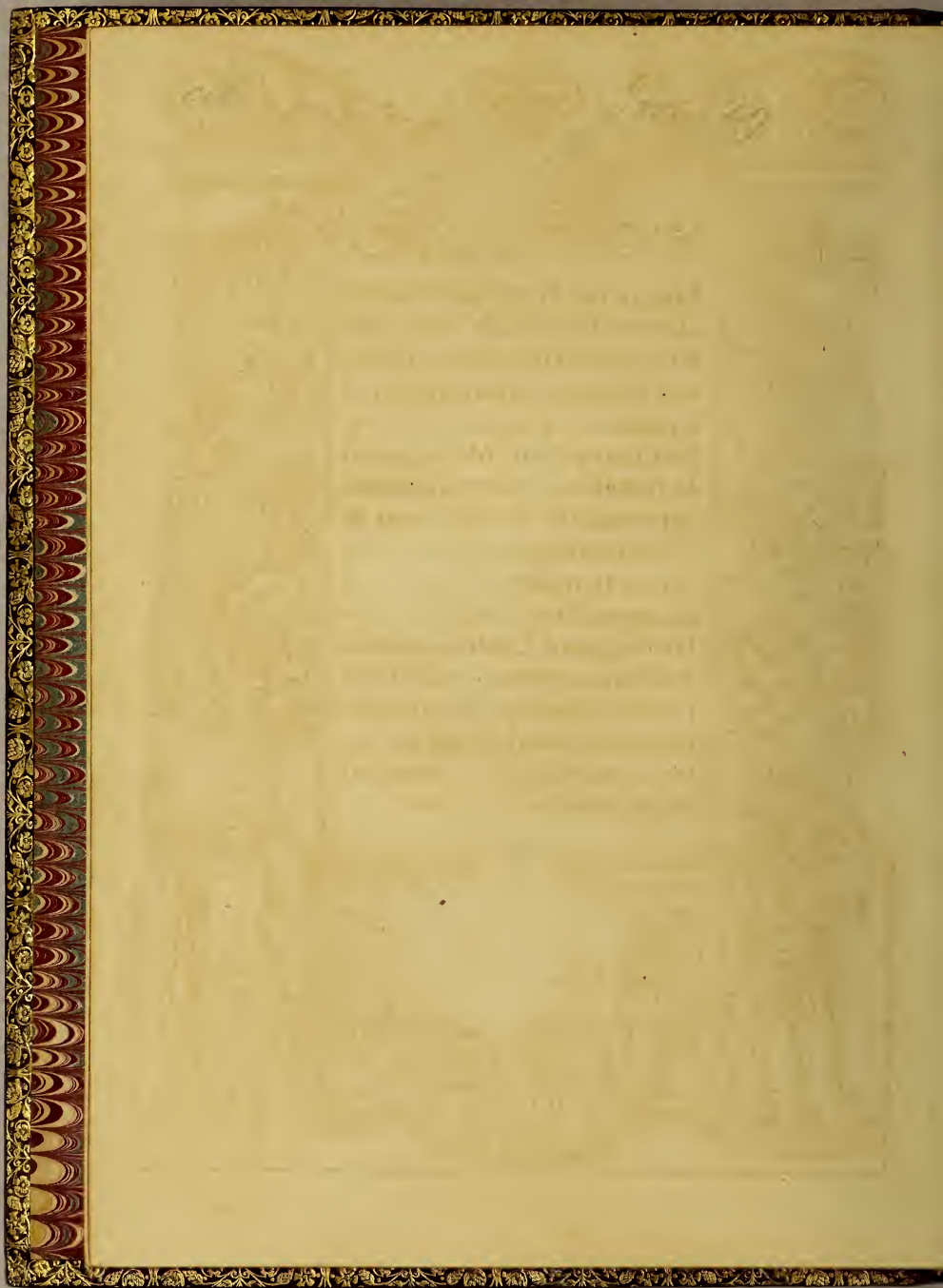

John Carter Brown.

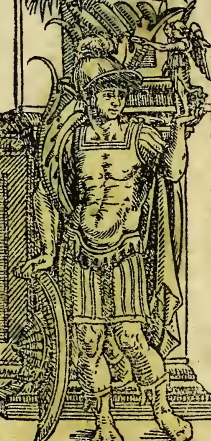

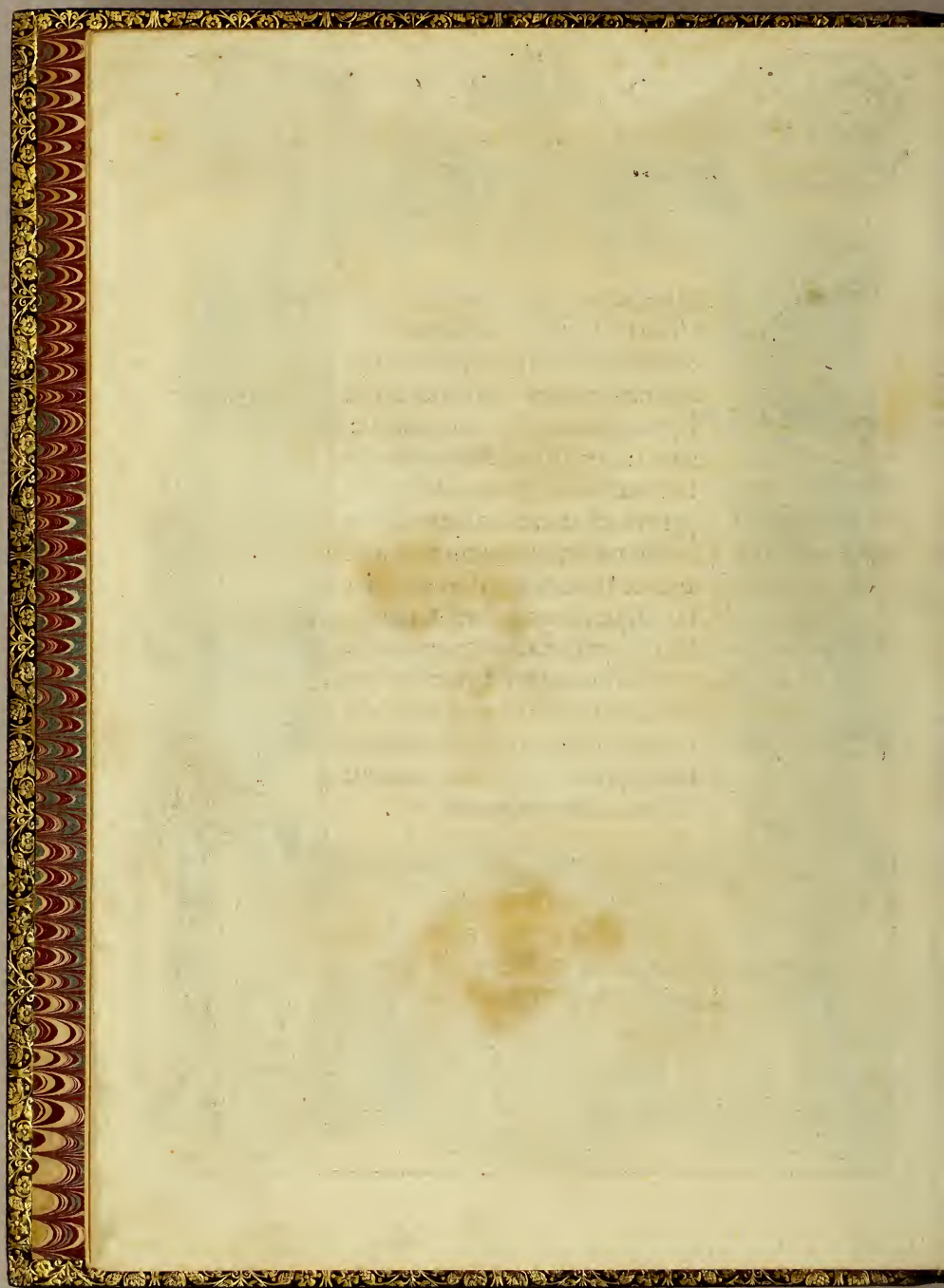
See note on fly leaf of *Ceryne* ed.

Maximiliani Transyluani Cæsaris
a secretis Epistola, de admirabili
& nouissima Hispanorū in Orien-
tem nauigatione, qua uariæ, & nul-
li prius accessæ Regionēs inuētæ
sunt, cum ipsis etiā Moluccis insu-
lis beatissimis, optimo Aromatū
genere refertis. Inauditi quoq. in-
colæ; mores exponuntur, ac mul-
ta quæ Herodotus, Plinius, Soli-
nus atque alii tradiderunt, fabulo-
sa esse arguunt. Contra, nonnulla
ibidē uera, uix tamen credibilia ex-
plicant. quibuscum historiis Insu-
laribus ambitus describit alterius
Hemisphaerū, qua ad nos tandem
hispani redierunt incolumes.

REVERENDO DOMINO
IOANNI MATTHAEO
GIBERTO

JOHN CARTER BROWN

S . D . N . DATARIO

F . Minitius Caluus . S . P . D .

Nauigatio illa , quam superioribus annis Lusitani , Hispanique ultiores , quos Castellanos dicunt , inuenere , cum & laude & admiratione semper digna fuerit , quippe quæ alterum pene orbem maioribus nostris antea incognitum , uariasque Regiones ac diuersos hominum mores nobis aperuit , Europæ complura commoda attulit . nunquam tamen admirabilior fuit , quam cum una ex quinque Nauibus iussu Caroli Ro. Imperatoris Augustissimi , Hispaniarumque Regis in eam nauigationem profectis , in extremum Orientem ad eas usque Insulas penetrauit , ubi pretiosiora nascuntur Aromata , quæ inde incognitis prius itineribus Calichutiû importantur , ad aliaque Orientis emporia . deindeque illa ipsa nauis audacius nescio an felicius , circuito sub Hemisphærio nostro Oceano , in Hispaniam reuersa est . huius autem diuturnum iter , incredibilemque Orbis circuitiorem Maximilianus Transylvanus Cæsar a secretis Reuerendissimo . D. Cardinali Saltzburgensi fideliter & accurate longiore Epistola perscripsit . Quam ad me (ut eius est humanitas) misit Franciscus Cheregatus Antistes Aprutinus & Terami Princeps , quum abhinc Annum , in amplissimo

conuentu Nurenbergensi Orator esset Pontificius. Cum igitur epistolam ipsam ex recenti Chalcographia nostra emissurus essem, quod in ea multa sint cognita non indigna, Nulli alii eam potius dicare debui quam tibi Giberite Opt. siquidem tu beatissimo Pontifici Clementi vii. nuper diuinitus electo, Pont. inquam uere Opt. Max. ut semper fuisti, merito es Carissimus, in administratio- neque eidem crediti Orbis, tu in primis & quod ipse iussu- rit, strenue semper efficis sapienterq;, & quod ad eius glo- riam & Immortalitatem pertinet, id quod modestissime facis, ultro suppeditare consueuisti. Quare tibi præ cæte- ris intelligendum censeo si qua Orbis pars temporibus nostris, ut sic dixerim, in lucem prodeat, ut eo quoque Christiana Religio, Romani que Pontificis autoritas tua etiam opera propagetur, atque de tanto hoc Pontifice Virgilianum illud merito usurpari possit.

Augustus Clemens diuum genus, aurea condet
Sæcula, qui natus Latio regnata per arua
Saturno quondam, super & Garamantas & Indos
Proferet Imperium, iacet extra sidera tellus
Extra anni, solisque uias, ubi coelifer Atlas
Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Eo accessit, quod omnia quæ a me proficiuntur, quam- uis exigua, non minus tibi iure debentur, quam Domi- nis quæ serui acquisierint. Ego etenim pro maximis & in

numeris tuis Virtutibus, & in me collatis beneficiis te iam
diu Dominum agnoscere, ac non modo meum sed bo/
norum & doctorum omnium Mæcenatem colere & ob/
servare institui. Quin etiam id mihi commodissime eve/
nisse arbitror, Nam tibi, tum de tuæ dignitatis accessio/
ne, tum uero de publica hac orbis hilaritate gratulaturus,
cum sine Xeniolo aliquo litterario quod iis rebus pluri/
mum delectari soleas, te adire indignum, mihi que turpe
putarem, hæc ipsa se obtulit Epistola, qua dum aliquid
te dignius paro, interim meo qualicunque defungi pos/
sem officio. Vale.

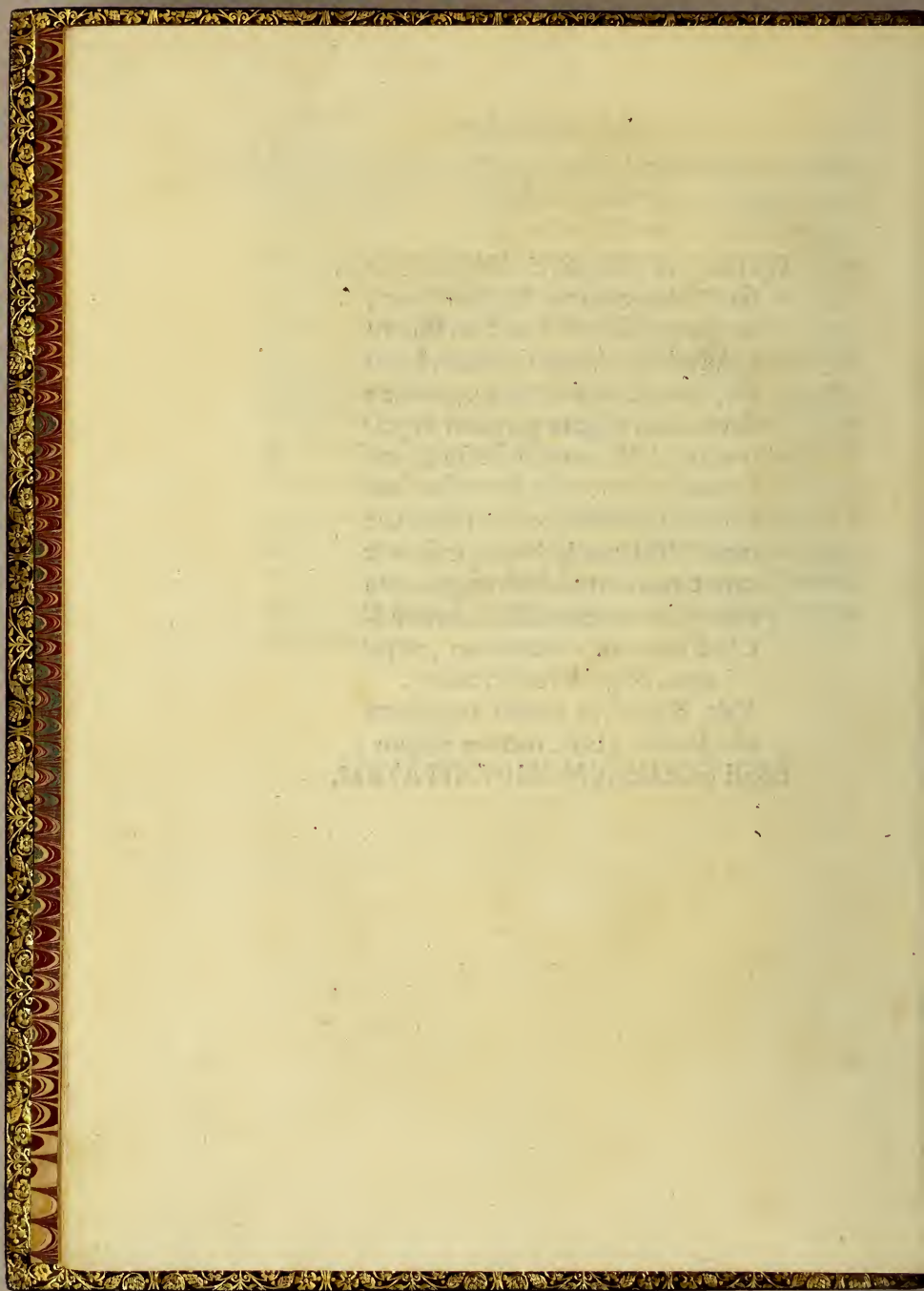
Caluus Lectori. S.

Scio te hūanissime Lector, nō adeo lepores oratorios, & uenustates quæsiisse ex Epistola Maximiliani, quam res ipsas de quibus scripsit ille accuratissime in publicam utilitatem, uoluptatemque eorum, qui non contenti contemplatione Regionum quas incolunt, euolant animo longissime, latissimeque, & quærent mente uidere quod oculis nequeunt cernere. hoc suppeditat Transylvanus doctissimus talia discere cupientibus. lenocinia & illecebras orationis hic nō admodum amauit, quippe cui satis fuit rem sincere & fideliter explicare. librariū autem negligentia factum est qui Epistolam hanc descripsit, unde ego imprimendam accepi, ut aliqua homines offenderent delicatos, non te lector eruditissime, qui aliunde facundiam tibi parasti. & hinc tantum quæris cognoscere terrarum partes nulli unquam prius cognitās. Vale. tibi. Musæ sint felices.

QVISQVIS ES, SIVE IMPRESSOR,

siue Bibliopola, caue libellum hunc,
aliosue quoslibet in Francisci Minitii
Calui officina libraria primum excu/
sos, excudendosue, intra proximum
decennium uspiam gentium impri/
mas, uel ab aliis temere forsan impres/
sos uendas. hæc enim seuerissimo edi/
cto uetuit bonarum artium fautor Cle/
mens. VII. Pont. Max. quique secus fe/
cerint, eos non modo in singula uolu/
mina denis aureis mulctari, uerum &
Christianorum commercio, atque
aqua, & igni interdici uoluit.

Vale. & uide, ne inuidus negotium
tibi facessas, bene memor nullam
ESSE SCELERVM IMPVNITATEM.

MAXIMILIANVS CAESARIS
INVICTISSIMI A
SECRETIS

Reuerendissimo.D.D.Mathæo Cardinali
Salzeburgenfi. . S . P . D .

EDITT HIS DIEBUS

una ex quinque illis nauibus, quas Cæsar superioribus annis dū Cæsareæ Augustæ esset, in alienum, & tot iam sæculis incognitum orbem miserat ad inquirendum Insulas in quibus Aromata proueniunt. Nam licet Lusitani Portugallenses ex aurea Chersoneso, quam nunc Malaccham putamus, magnam vim eorum ad nos deferant nihil tamen Indiæ illæ suæ præter Piper gignunt. Reliqua enim ut Cynamomum, Gariophilum & Myristicam nucem quam muscatam, & operimentum eius quod florem Muscatæ uocamus, ad suos Indos ex longinquis, atque adeo nomine tantum cognitis insulis aduehi certum est, Nauibus nullo feramento sed Palmarum foliis duntaxat compactis, quarum uela rotunda sunt, & hæc quoque ex uimine palmarum contexta. Hoc genus nauium Iuncas appellant, Vnico tantum uento, secundo aut aduerso agi solitas. Nec mirum, quum hæc omnibus sæculis nostris mortalibus incognitæ fuerint, nam quæcunque hætenus de Aromatum huiusmodi natiuo solo a prisca authoribus prodita legimus, partim prorsus fabulosa sunt, partim a ueritate tam aliena, Ut etiam regiones illæ, Vbi ipsi Aromata gigni

prodidere, ab his locis ubi nunc ea nasci compertum est,
paulo minus distet quam nos ab eis seiungimur. Nam ut
reliqua omittam, Tradidit Herodotus alioqui clarissimus
Author Cynamomum in auium nidis reperiri, in quos
uolucres illud ex longissimis regionibus, & praesertim
Phoenix cuius Nidum, nescio quis unquam uiderit, detu-
lissent. Plinius uero qui certius aliquid afferre posse sibi ui-
debatur, quod iam ante aetatem suam, tum Alexandri Ma-
gni, tum aliorum Classibus multa illustrata fuissent, tra-
didit Cynamomum gigni in Aethiopia Trogloditis con-
nubio commissa, quum nunc compertum sit Cynna-
momum longissime ab omni Aethiopia gigni, & maxime
Troglodytarum, hoc est speluncis subterraneis habitan-
tium, Nostri autem qui nunc rediere, quibus nihil tam co-
gnitum erat quam Aethiopia, necessarium fuerit prius
quam has insulas repererint, & huc redierint, uniuersum
orbem, idque sub amplissimo plerumque Parallelo circuire.
Quae nauigatio quum & admirabilis, & nostra superiorum
aetate ulla non modo non inuenta, sed nec unquam ten-
tata fuerit, Statui cursum eius & totius rei seriem ad R. D
T. quam uerissime scribere. Curauim enim mihi, & a duce
classis, & a singulis nautis, qui cum eo rediere, referri om-
nia diligentissime. Retulerunt autem & Caesari, & aliis mul-
tis singula equidem, ea fide & sinceritate, Ut non modo
nihil fabulosi afferre, sed fabulosa omnia alia a ueteribus
authoribus prodita, refellere & reprobare, narratione sua
uiderentur. Nam quis Monoscelos, seu Sciopodas, Scy-
ritas, Spitamaeos, Pygmaeos & multa huiusmodi monstra
potius, quam homines esse crediderit, quum & a Castel-
lanis in Occidentem per meridiem, & a Portugallensibus

in Orientem uelificantibus, tot loca ultra Tropicum Capricorni quæ sita, inuēta, lustrata fuerint, ab his autem nostris reliquus uniuersus Orbis nauigatione peragratus sit, neque tamen unquam de huiusmodi Monstrosis hominibus certi quicquam audiri potuit, credi debet ea omnia fabulosa, & mendacia esse anilia, nullo certo Authore per manus quodammodo tradita. Sed ne ego, cui totus nunc Orbis peragrandus est, in narrationis meæ exordio nimium digrediar, ad rem uenio.

VM hinc ante annos fere triginta Castellani in Occidente, Portugallenses autem in Oriente, nouas atque incognitas terras perquirere cœpissent, ne alter alteri impedimento essent, partiti sunt duo ii Reges inter se terrarum Orbem, summi Pontificis puto Alexandri Sexti autoritate, hac ratione, ut ab Insulis Hesperidum, quas nunc Promontorii seu Capitis uiridis appellant, recta in Occidentem Trecentum sexaginta miliaria quas Leucas uocant, lineam uersus Arcticum, & altera uersus Australem Polum protenderetur, quo ad rursus coirent, Orbemque in duas partes æquales diuiderent, Et quicquid incognitæ terræ in parte Orientali detegeretur, hoc Portugallensibus cederet, quicquid in Occidentali, Castellanis. Hinc factum est ut Castellani per meridiem in Occidentem semper nauigauerint, & ibi continentem terram amplissimam, Insulas uero maximas & innumeras Auri & Margaritarum, aliarumque opum diuites, & nunc postremo ingentem Urbem mediterraneam Themistitan in lacu quodam, Venetiarum more sitam inuenerint. de qua

multa & magna, uera tamen, Petrus Martyr memoriæ
prodidit, Author circa rerum fidem, quam elegancia
sermonis accuratior. Portugallenses uero per meridi-
em, & littora Hesperidum, Ichthiophagorum Aethio-
pum æquinoctialem & Tropicum Capricorni prætereun-
tes in Orientem nauigauerunt, & multas, maximasq; & pri-
us incognitas Insulas atque adeo Nili fontes, & Troglody-
tas inuenerūt. Illuc per Arabicum & Persicum sinus in In-
diæ littora intra Gangem, ubi nunc maximum Empori-
um, ibidem & Regnum est Calichuticum, delati sunt.
Hinc ad Taprobanem quam nunc Zamataram uocant,
nauigauerunt. Nam ubi Ptolemæus, Plinius & reliqui Co-
smographi Taprobanem posuere, nulla nunc est Insula,
quæ ulla ratione, ea esse credi possit. Inde ad Auream
Chersonesum Vbi nunc Malaccha Celeberrima Vrbs &
maximum Orientis Emporium situm est, perueerunt. Ex
hac, sinum magnum ingressi sunt, ad Sinarum usque po-
pulos, quos nunc Schinas uocant, Vbi candidam gentem
& ciuilem satis repperunt, Germanis nostris similem. Cre-
dunt Seres & Scythas Asiaticos eo usque protendi. Et li-
cet incertus quidam rumor peruagaretur Portugallenses
in Orientē eo usque progressos ut limitibus suis transcen-
sis, in Castellanos terminos uenirent, Malaccham etiam
& Sinum magnum intra nostros fines contineri, Omnia
tamen dicta potius quam credita fuere, Donec ante qua-
driēnium Ferdinandus Magellanus Portugallensium uir
clarus, & qui multos annos Portugallensium nauium præ-
fectus oras totius Orientis peragrarat, in odium Regis sui,
quē in se ingratiſsimū querebat, ad Cæsare uenisset, & Chri-
stophorus Hara frater foceri mei q ex Vlyssippone quā

Lisbonam uocant , per suos multis annis in Oriente illo
& tandem cum Sinarum populis mercaturam fecerat, Ita
ut earum rerum magnum usum haberet. Is quoque iniuria
a Portugallensium rege accepta, se in Castellam patriam
recepit, ut Cæsari ostenderet nondum quidem satis com-
pertum, utrum Malaccha Castellanorum finibus, aut Por-
tugallensium, contineretur, propterea quod hactenus nul-
la certa longitudinum ratio inueniri potuisset, satis tamen
constare Sinum magnum & Sinarum populos ad Castel-
lanorum nauigationem pertinere. Hoc item haberi longe
certissimum, Insulas quas Moluccas uocant, in quibus A-
romata omnia gignerentur, & unde in Malaccham uehe-
rentur, in Occidente Castellanorum contineri, posseque
ad illas nauigari & inde aromata facilius minoreque im-
pensa & pretio, tanquam ex natiuo solo in Castellam de-
portari. Ratio nauigationis erat, ut ex Occidente subter in-
ferius Hemisphærium in Orientem usque nauigarent.
Res pene ardua, & uana uisa est, non quod graue existi-
mabatur recta ex occidente in orientem subter Hemisphæ-
rium uehi, sed quod incertum esset, utrum ingeniosa natu-
ra quæ nihil non summa cum prouidentia constituit, Ita
Orientem ab Occidente, partim mari, partim terra distin-
xisset, Vt hoc itinere & nauigationis cursu, ad Orientem
perueniri posset. Non enim compertum erat, Vtrum illa
ingens Regio quam terram firmam uocant, occidentale
mare ab orientali disterminaret. liquebat Continentem il-
lam ab austro in meridiem, & inde in occidentem uerge-
re, Repertas etiam ad septentrionem regiones duas, qua-
rum alteram Baccalearum a nouo genere piscium, Alte-
ram Floridam uocant, Quæ si terræ huic firmæ Coniun-

gerentur, nequaquam ex Occidente in Orientem posse
deferri, cum nihil de freto aliquo huius terræ, quod tran-
siri posset, licet diligentissime magnisque laboribus per-
situm, nūquam tamen inuentum esset, p Portugallensium
autem limites, & Orientem, rem incertam & longe peri-
culosissimam dicebant. Qua de re Cæsari & suis uisum
est, eos quidem rem, ut magnæ spei, sic maioris difficulta-
tis polliceri. Cumque uterque in diem duceretur, obtulit
Magellanus sese iturum. Christophorus autem impensis
suis, & suorum Classem instructur, dummodo authori-
tate & auspiciis Cæsaris nauigare liceret. In quo dum ob-
stinatius persisterent, parauit Cæsar ipse Classem quinque
nauium, & huic Magellanus dux præficitur. Mandata
erāt, ut ad littora terræ firmæ uersus Austrum nauigarēt,
donec illius Regionis aut finem, aut fretum aliquod inue-
nirent, per quod ad Odoriferas illas Moluccas perueniri
posset.

Soluit itaque Magellanus die decimo Augusti Anno . M.
D. xix. quinque nauibus ex Hispali, unde paucis diebus, ad
insulas fortunatas, quæ nunc Cannariæ passim undique
appellantur, Ventum est. ad Hesperidum inde insulas per-
uenere, a quibus cursum suum inter Occidentem & Me-
ridiem, uersus Continentem illam, quam supra memora-
uimus cepere, ac intra certos dies felici nauigatione Pro-
montorium detexere, cui sanctæ Mariæ nomen inditum
est, Vbi Ioannes Ruydias Solius nauium præfectus, dum
iussu regis Ferdinandi Catholici littora huius continen-
tis classe peruagaretur, ab Antropophagis, quos Indi Can-
nibales uocant, cum aliquot sociis commestus fuerat.
Hinc nostri perpetuo cursu, huius continentis littora le-

gere, quæ longissimo Tractu in Austrum (quem nunc plagam sub Australi polo appellandum) & paululum ad Occidentem uergentia protenduntur, ita Tropicum Capricorni ad multos gradus transcederunt, sed non tã facile quam dixi. Sunt enim ultimo Martii sequentis anni delati ad sinum cui. S. Iuliano nomen imposuere. Hic polum antarcticum. xlix. gradus super Orizontem suum illis eleuatum tam ex altitudine & declinatione Solis ab æquinoctiali, qua iam plurimum, & plusquam altero quouis sydere nautæ nostri utuntur, quam ex ipsius Antartici altitudine deprehenderunt. Longitudinem uero a Fortunatis insulis in occidentem. lvi. Gradus tradidere. Nam cum prisci Cosmographi & præsertim Ptolemæus longitudes locorum a fortunatis insulis in Orientem usq; in Cattigaram, Centum, & octoginta gradibus metirentur, Et nostri quam longissime in Occidentem nauigauerint, Coepere a Fortunatis insulis per occidentem, ut debere, usque ad Cattigaram, alios. clxxx gradus designare. Tamē nostri nautæ propterea quod in tam longinqua adeo que a terra distanti nauigatione longitudinũ certa signa terminosque sibi præfigere, designareque uon possunt, potius mihi in longitudinum ratione hallucinati, quam quicquam certi attulisse uidentur. Attamen ea interim qualiacunque, donec certiora reperiantur, nõ prorsus reiicienda sed admittenda existimo. Sinus hic Vastus uidebatur & speciem freti referre. Quamobrem Magellanus præfectus duabus nauibus Sinus situm explorare iubet, ipse reliquas in alto anchoris firmat. Post biduum relatum est sinum uadosum, nec longius in terram produci.

Nostri in reditu aliquot Indos ad littora Conchyliis legē-
tes conspexere. Indos uocant omnium incognitarum ter-
rarum indigenas. Erant procerae longitudinis palmarū
scilicet decem, ferinis pellibus testī, fusciores quam re-
gionis situs postulare. Ad quos dum aliquot ex nostris
in terram egrederentur, atq; illis Tintinabula, & Chartas
Papyraceas depictas ostenderent, coepere nostros ad ru-
de murmur & inconditum carmen circum saltantes salu-
tare. Ut nostris sui admirationē facerent, demisere absq;
nausea sesquicubitales sagittas per guttur ad Stomachi
usq; fundum, quas protinus rursus extrahentes, quasi ea re
fortitudinem suam ostētassent, gaudere uisi sunt. Venere
tandem tres tanquam legati & nostros signis quibusdam
orarunt, ut secum longius in terram progredērēt, qua-
si essent eos omni hospitalitate excepturi. Mittit Magel-
lanus cum his uiros septem bene instructos ut regionem
& gentem diligenter, quo ad possent, indagarent. Hi cū
eis ad mediterranea Regionis. vii. milliaria profecti sunt.
Ventum est in desertum & inuium nemus. hic erat Tugu-
rium humile admodum, & ferrarum pellibus coopertū.
Duæ erant in eo mansiones, in altera mulieres cum pro-
le sua, in altera uiri uersabantur. Mulieres & infantuli tre-
decim, uiri quinque erant. Hic hospites ferali apparatu qui
tamen illis Regius uidebatur, exceperunt. Occisum est ani-
mal quod haud multum ab Onagris differre uidebatur,
huius carnes semitoftas nostris apposuerunt, Nullo alio Ci-
bo neq; potu apposito. Nostris noctu præter morē sub
pellibus cubare necessarium erat ob ingentem uim nitui-
um & uentorum. quare priusquam dormirēt excubias di-
sponunt. Idē & Indi faciunt, qd ad focū horribile aliquid
stertentes

stertentes prope nostros strati erant. Quum illuxisset nostri postulant ut cum omni familia, una secū ad naues reuerterentur, quod cū Indi illi diu negassent, & nostri hoc imperiosius exigere cœpissent, ingrediuntur uiri ferale illud Gynœcium. Hispani arbitrati sunt eos cum uxoribus hanc transmigrationem consultare, Cū interim aliis quibusdam horribilibus pellibus a planta pedis ad summum uerticem testis, facie uariis coloribus infecta, Arcubus & sagittis ad prælium terribili & stupendo hoc acincti ornati, & longe maioris quam antea stature in aciem prodeunt. Hispani qui ad manus deueniendum putabant, Pixidem emitti iubent, qui ictus & si irritus fuisset, egregii tamen Gigantes, qui paulo ante Iouem debellaturi uidebant, hoc sonitu adeo sunt deterriti ut protinus de pace loqui cœptum sit. Summa, ut tres uiri reliqua familia dimissa, cum nostris ad naues redirent. Itur itaq; ad naues sed cum nostri non modo Gigantulorum cursum, sed nec passus cursu æquare possent, duo ex his exitinere ad conspectū Onagri procul in monte pascensis, quasi hunc insecturi essent, fuga euasere. Tertius ad naues perductus sed inedia quam sibi Indorum more, ex tædio indixerat, intra paucos dies extinctus est. Et licet præfectus nauium ad Tugurium illud remississet, Ut de nouo unum aliquem Gigantem illorum caperent, quē pro rei nouitate Cæsari afferret, nemo tamen inuentus est, sed omnes una cum Tugurio alio sese transtulerant, unde liquet gentem illam quoq; Vagam. Nec postea nostri, licet ad Sinum illum per multos dies ut infra memorabimus, permanissent, Indum amplius in litrore illo conspexere, Sed nec tanti etiam quicquam in regione illa esse

arbitrati quo & mediterranea illius longius scrutari deberent. Et quanq̃ Magellanus animaduerneret longiorem mansionem illic inutilem esse, tamen quia mare aliquot dies fluctuosum, turbidumq; coelum esset, & terra continue ad Austrum uergeret, ut quo magis progredieretur, eo regionē frigidiorē inuenturi eēnt, discessus necessario de die in diem dilatus est, donec iā mensis Maius aderat, A quo illic asperissima hyems sœuere incipit, atquæ adeo, ut iam nostra æstate ibidem hyemandū esset. Prospiciens autem Magellanus nauigationem diuturnam fore, Cōmeatum inter suos, quo longius copia eius suppeteret, parcius iubet distribui. Hispani ubi per aliquot dies rem æquanimiter tulissent, hyemis quoq; magnitudinē, ac terre rigorem ueriti, orarunt tandem præfectum suū Magellanum, ut quoniam animaduerneret regionem illam perpetuo tractu in Austrum protēdi, nec spem finis illius, aut freti superesse, Hyemē quoq; sœuam imminentem & multos inedia, rerumq; incōmoditate extinctos, sese quoq; legem illam Sumptuariam quam tulissent, diutius non posse sustinere, Cæsarem autem nunq̃ eius animi fuisse, ut quicq̃ obstinatius tentari deberet, cui natura cæteræq; difficultates obstarēt, labores suos iam satis per spectro probatosq; fore, Quū eo usq; profecti iam erāt, quonunq̃ ulla mortalium audacia uel temeritas progredi ausa fuisset, Posse autem facile, flante ab Austro uento, intra aliquot dies, si meridiem uersus uelificarent, in maiorem aliquam plagam deferri, uellet ab itinere incepto desistere. At contra Magellanus cui iam decretum erat, aut mori, aut cœpta perficere, Respondet sibi a Cæsare cursum nauigationis præscriptum, a quo neq; pos-

set, neq; uellet ulla ratione discedere, & propterea eo usq;
que nauigaturum, quo terræ huius aut finem, aut fretum
inueniret. Quod & si hyeme obstante in præsentia præ/
stare non posset, in æstate tamen regionis illius rem faci/
lem fore, Siquidem ipsos tunc uersus Antarcticū terræ
eius tractum secuturos, quo ad illis tota ea æstas unicus
& perpetuus foret dies, esse quoque modo uellent, unde
inediam & Hyemis incommoditatem leuarent, siquidē
lignorum magnam esse copiam, Mare conchylia, & ple/
raque genera piscium optimorum præbere, Fontes ibi
salubres, Aucupium quoq; & Venationē subuenire mul/
tis, Panem uero neq; uinum hætenus defuisse, neq; dein/
ceps defutura, dummodo ea ad necessitatem, & tuendā
salutem, non ad uoluptatem & luxum dispensare patian/
tur, Nihil autem hætenus actum, quod aut admiratio/
ne dignum, aut quo redditui necessitatem prætexerent. si
quidem Portugallenses non modo quotannis, sed quoti
die fere tropicum Capricorni quum in Orientem pene/
trarent, nullo negotio ad. xii. usque gradus transcende/
re, se autem quantula laude dignos existimandos, qui
quattuor nō amplius gradibus in Austrum processissent,
Sibi certe hoc statutum, ante se extrema passurum, quam
Hispaniam cum ignominia repetiturum, credere que so
cios omnes aut saltem eos in quibus generosus ille His/
panorum spiritus nondum prorsus esset extinctus, eiuf/
dem quoquæ animi esse, illud itaque duntaxat horta/
ri, ut reliquum Hyemis æquo animo sustinerent, Tan/
toque fore uberiora præmia quanto maioribus laboribus
& periculis Cæsari nouum & incognitum Aromatum at
que Auro diuitem Orbem apperuissent. Hac concione

Magellanus suorum animos mitigatos, erectosque esse existimans intra paucos dies, nefaria foedaque seditione afflictus est. Nam uulgo inter nauales Socios coepere sermones de uetere atque æterno Portugallensium atque Castellanorum odio, Magellanium Portugallensem esse, nihil ab eo gloriosius patriæ suæ geri posse, quam hanc Classem cum tot uiris perdere, neque credendum, etiam si posset Moluccas insulas reperire, cupere, Sed satis habiturum si Cæsarem aliquot annos uana spe possit circumducere, Interim uero noui aliquid euenturum, Vnde Castellani ab Aromatum inquisitione prorsus auertantur, Neque item Coeptum iter ad Moluccas illas beatas pertere, Sed ad perpetuas aliquas niues, ad glaciem & cœli perpetuam intemperiem. Magellanus his dictis mirifice irritatus corrigit socios, sed asperius aliquanto quam homini peregrino, idque in regione longinqua præfecturam gerenti conueniret. Itaque facta conspiratione nauim occupant, regressum in Hispaniam apparantes. Ille cum reliquis, quos adhuc dicto audientes habebat, nauigium illud inuadit, Ducem eius ac alios præcipuos supremo supplicio afficit, iis etiam in quos iure id fieri non poterat, eam sortem subeuntibus. Erant enim Regii quidam ministri in quos nemo præter Cæsarem ipsum eiusue Senatum capitali poena animaduertere iure potest. Nemo tamen pro tempore Regium imperium detrectare ausus fuit, licet non desuere qui adinuicem susurrarent, Magellanium eo modo in reliquos ad unum omnes Castellanos scruitia grassaturum, donec sublati uniuersis e medio, ipse cum paucis Portugallensibus suis, eadem classe in patriam reuerti posset. Altius itaque hoc odium pectore Ca

stellanorum in sedit. Magellanus tamen cum primum maris procellas & hyemis asperitatē mitescere aduerteret, Soluit ex sinu diui Iuliani. xxiiii. Augusti, utque antea multos dies, terræ tractum in Austrum uergentis fuerat secutus, conspectum est tandem Promontorium quod Sanctæ Crucis appellauere. Vbi dum eos seuerior tempestas ab Oriente exorta deprehenderet, Vna ex quinque nauibus ad littora elisa est, hominibus cum mercibus & armamentis saluis, præter seruum unum Aethiopem, qui fluctibus obrutus, & demersus fuit. Hinc tellus paulo inter Orientem & Austrum protendi uisa est, quam dum more suo lustrare incipiunt. xxvii. Nouembris, fauces quædam, quæ speciem freti præ se ferrent, detectæ sunt. Ingre ditur eas Magellanus protinus cum uniuersa classe, Vbi dum alios atque iterum alios Sinus conspiciit, Iubet eos omnes diligenter nauibus collustrare si uspiam transitus pateret, quas se ad quintum diem, quæcunque acciderent, in freti faucibus expectaturum recepit. Vna ex his, cui ipsius Magellani ex fratre nepos Aluarus Meschita præfuit, per sinus ipsius refluxus iterum in mare, unde sinum ingressa fuerat, defertur. Hispani autem cum se longius a reliquis nauibus distare considerarent, facta conspiratione de reditu, Aluarum præfectum nauis suæ in uinacula coniiciunt, ac iter suum Septentrionem uersus capiunt, Suntque tandem ad littora Aethiopiæ delati. Inde parato comitatu Octauo mense postquam a reliquis discesserant, in Hispaniam uenere, Vbi Aluarum causam ex uinculis dicere faciunt quasi ipsius maxime consilio atque suasu Patruus Magellanus tanta sæuicia in Castellanos usus fuisset. Itaque Magellanus, ubi aliquot dies ultra statutum tempus Nauim

hanc expectasset & altera rediisset quæ nihil præter sinum
uadosum, Scopulosque & rupes altissimas in littore com
perisset, Tertia uero naus nuntiaret sinum hunc maxi
mam freti similitudinem habere, Quod cum triduo na
uigantes exitum quidem nullum, sed quo latius progres
si fuissent, angustius maris spatium inuenissent, & eam
altitudinem, cuius multis in locis nulla longitudine fun
dum attingere potuere, animaduertisse etiam ex æstu
maris fluxum aliquanto, quam refluxum uehementio
rem, Inde illis quoque persuasum esse illac transitum in
aliud aliquod Pelagus patere, Statuit per hunc uelau
tis dare.

ERAT fretum hoc, quod quidem tunc Fretum esse igno
rabatur, Latitudinis aliquando trium, aliquando duo
rum, nonnunquam decem aut quinque milliariorum Ita
licorum, Vergebatque paululum in Occidentem. Alti
tudo autem poli australis duos supra quinquaginta gra
dus inuenta est, longitudo uero eadem quam ad sinum
Sancti Iuliani comperissent. Aderat iam mensis Nouem
ber. Noctem habebant paulo amplius horarum quin
que. Nullos unquam Mortales in littore conspexere. Vi
sa fuit tamen nocte Ignium maxime a sinistro latere mul
titude, Ex quo coniecturam faciunt, se ab Incolis regio
nis illius fuisse conspectos. Magellanus autem quod
Terram illam fragosam atque insuper Aeternis frigori
bus rigentem uideret, indignum iudicabat in ea in da
ganda plures dies perdere. Quamobrem tribus tantum
modo nauibus continuo Cursu in interiora freti uestus
est, Donec uigesimosecundo die post quam in eo nauia
gare coeperat, in aliud mare amplum atque uastum de

fertur . Longitudinem freti milliariorum Hispanorum
re centum esse attestantur . Terram quam ad dextram ha
buissent, Continentem esse quam diximus, haud dubi
um est, ad sinistram autem non Epirum sed Insulas esse
existimant, Quod aliquando ex latere illo in ulteriori lit
tore maris repercussum & fremitum audiuiſſent. Videt
Magellanus Continentem rursus recte in septentrionem
dirigi, Quamobrem iubet dimissa terra illa, ingenti ad
dexteram nauigatione cursum per uastum & Ingens hoc
Pelagus, quod nescio, an unquam nostras aut alienas na
ues conspexerit, recta in eam oram dirigere, ex quo Co
rus flare consuevit, hoc est inter occidentem & septen
trionem, ea quidem ratione ut tandem per Occiden
tem in orientem, ac rursus sub Zonam Torridam perue
niret. Satis enim exploratum habuit Moluccas in remo
tissimo esse Oriente & haud multum a linea Aequino
ctiali posse distare. huc perpetuus curſus fuit neque ab eo
unquam discessere, nisi quantum tempeſtatum, & uento
rum uis eos aliquando aliorſum declinare coegit. Vbi. xl.
dies hoc modo uehementi, & ut plerunque, secundo uen
to per altum delati fuiſſent, rursus uero sub Tropico Ca
pricorni nauigarent, Venere in conspectum insulæ duæ,
exiguæ tamen & steriles, ad quas dum naues appellere co
narentur, eas inhabitatas inuenerunt. Ad eas tamen cu
rationi & recreationi corporum, nam piscatio satis com
moda, biduum consumptum est, Insulas tamen has In
fortunatas communi decreto appellant. Tum rursus inde
soluerunt pristino illo cursu & nauigationis instituto. Dū
que iam trimestre supra dies uiginti feliciter per altū hoc
ueheretur, ac ingens maris spatium metiti essent, Vastius

quam ullum humanum ingenium caperet, & assidue magna uentorum aesti essent, consisterentq; iam denuo citra Aequinoctialem lineam, conspecta est illis tandem Insula quædam ab indigenis ut postea cognouerunt, Iuuagana nominata. Cui cum propius accederent, comperrunt altitudinem Poli Arctici Vndecim graduum, longitudinem uero a Gadibus per occidentem. clviii. arbitrabant. Protinus alias atq; iterum alias prospexere, ita ut se in Archipelagus quoddam ingens delatos uiderent. Ad Iuuaganam uentum est, attamen Insula inhabitata uenta est. Accedunt ad aliam, exilem licet, ubi duas Candas Indorum conspiciunt, Sic enim hoc genus nauigii quod perexiguū est, ab Indis nuncupari solet. Est enim excisum, cauatumq; ex unico arboris trunco, capitq; unū uel ad summum, alterum hominem. Indiciis ac signis, si cut muti cū mutis loqui solent. ab Indis scrutantur nomina insularū, & unde nam eis com meatus copia subministrari posset, Cuius magna penuria premebantur. Intelligūt illam in qua fuerāt, Iuuaganam, ubi tunc essent, Acacam nuncupari, Sed utranque inhospitam, Cæterum haud longe distare Insulam cui Selani nomen esset, quam & fere digito ostendebant, Eam habitam & copiam omnium rerum, quæ ad Vitæ necessitatē spectarent, in ea reperiri. Nostri aquatione in Acaca facta ad Selani tendunt. Deprehendit hic eos aduersa tempestas, ut ad insulam illā naues appellere nequiuissent, quin ad Massanam aliam insulam deiectioni sunt, Vbi trium insularū agit Rex. Inde ad Subuth peruenere. Ampla hæc est & ingens insula, ubi inito cum Regulo foedere, protinus in terram descendunt, ut Sacra de more Christianorum facerent, adetat enim festum

festum Resurrectionis illius qui nos saluos fecit. Quare in
littore ex nauium uelis & Ramis sacellum, atq; in eo alta
re Christianorum ritu conſtruunt, patrioq; more ſacra fa
ciunt. Accurrit Regulus cū magna Indorum copia, qui
omnibus peractis uiſi ſunt hoc Deorum cultu delectari,
præſectumque atque aliquos ex præcipuis in tugurium
Regale deducunt, & ea quæ habebant Cibaria apponūt.
panis quem Saga uocant, eſt ex trunco ſeu ligno arboris,
haud multum a palmis diſſimilis. hæc fruſtatim diſſecta,
ac in ſartaginem oleo frixa panem hunc præbet, cuius par
ticulam. R. D. T. mitto. Potus erat humor, qui ex conci
ſis palmarum ramis defluere, & manare ſolet. Aucupia
quoq; Conuiuia ornabant. Reliqua fruſtus illius erant Re
gionis. Conſpicit Magellanus in domo Reguli quendā
aegrum & iam prorſus extenuatum. Scrutatur quis nam
hic eſſet, & quo morbi genere torqueretur, Intelligit ne
potem illius reguli, & iam Biennio uehementi febre labo
raſſe. Iubet eum bono animo eſſe, ſi modo ſe Chriſto de
uoueret, protinus ſalutem & priſtinam ualeitudinem recu
peraturum. Indus condicionem accipit, Cruceq; adora
ta, Baptiſmum capit. Poſtridie ſe in columem affirmat,
ſurgit ex lectulo, ambulat, cibum ſumit ut reliqui, Ne
ſcio quæ iſomnia ſuis Indis narrat. Quid multa? regulus
ipſe cum Indorum duobus millibus ſupra ducentos Ba
ptizatur, Chriſtiq; nomen & Religionem profitetur. Ma
gellanus autem hanc diuitem auri & Gingiberis eſſe cō
ſiderat, præter omnia, circumuicinis inſulis ſitu ſuo adeo
opportunam, ut inde facile earum opes, & terræ mune
ra poſſet explorare. Quapropter Regulum Subuth adit, il
liq; perſuadet, Cum ipſe diſmiſſo uano atq; impio deorū

cultu, se ad Christi religionem conuertisset, æquum esse
ut reguli proximarum insularum eius Iussui imperioque
parent, Statuisse itaque se de hac re legatos mitte
re, & eos qui minus audientes forent, ad hoc armis co
gere. Placet barbaro Condicio, legati mittuntur. Venit
idem atque alter regulus, & Subuthicum patrio more
adorant. Erat proxima insula Mauthan, cuius Rex cæte
ris militiæ & armis præstabat, ille recusat se eum adora
turum cui iam diu imperare solitus fuisset. Magellanus,
qui quid coepisset conficere cuperet, Armari iubet qua
draginta ex suis, quorum uirtutem & in bello robur per
spectum habuit, inque Mauthan cymbis uehitur, Proxi
ma insula erat. Subuthicus Regulus aliquot ex suis ei ad
iunxit, qui insulæ situm & naturam locorum doceant, &
si in rem esset, acie etiam decertent. Rex Mauthan no
stros aduentare prospiciens, ad tria millia suorum in Cam
pum educit. Magellanus suos cum tormentis, Machinis
bellicis licet paucis, in littus exponit. & quanquam se lon
ge hostibus inferiorem numero animaduerneret, Gen
tem præterea bellicosam, quæ lanceis & aliis longiori
bus armis uteretur, Satius tamen duxit cum eis acie decer
nere quam aut regredi, aut Subuthico milite uti. Iubet ita
que suos bono atque constanti esse animo, neque terreri
hostium multitudine, Cum sæpe uisum esset, cum aliis,
tum proximis diebus in insula Iuuagana Hispanos ducen
tos, aliquando ducentena, nonnunquam tercentena ho
minum millia acie fudisse. Subuthicis uero ostendit, se
non eos ad pugnandum sed ad suorum fortitudinem &
in bello robur spectandum adduxisse. Itaque impetu in
hostes facto pugnatur acriter utrinque, sed cum hostes

numero superarent nostros, & longioribus armis uterentur, quibus nostris multa incommoda inferrent, confusus est tandem ipse Magellanus. Reliqui autem & si non dum plane uicti uidentur, amisso tamen duce pedem re-ferunt, Quos, hostes qui in ordine retro cederent, insequi non audent. Reuertuntur itaque Hispani amisso classis præfecto Magellano, & aliis sociis septem in subuth. Vbi nouum classis præfectum eligunt Ioannem Serranum Virum haud spernendum. Is protinus inita foedera cum Subuthico rege nouis muneribus renouat, ac Mauthan Regem se deuicturum spondet. Habuerat seruum Magellanus ex insulis Moluccarum ortum quem alias in Molucca emerat, hic Hispanicam linguam absolute callebat, & alio adhibito interprete Subuthico, qui Moluccensis sermonis gnarus erat, nostri negotiabantur. Hic prælio Mauthanensi interfuerat, & exilia quædam uulnera in eo acceperat, Qua de re cubabat toto die intentus ualitudini. Serranus qui nihil sine eo tractare potuerat, corripit hominem durioribus uerbis, scilicet non desuisse seruum atque mancipium esse occiso Magellano, sed grauius iugum seruitutis subiturum, & asperrimis loris cæsum iri, nisi officiosius demandata ministeria exequeretur. Seruus hic ex his uerbis ingens odium in nostros concipit, dissimulata tamen ira. Post aliquot dies Regulum Subuthicum adit, docet insatiabilem esse Hispanorum auaritiam, illisque hoc statutum & decretum, ut deuicto Mauthano Rege, in ipsum postea sæuiant, & captinum abducant, neque aliud rebus suis Remedium adhiberi posse, quam fraudem fraude præuenire. Barbarus omnia credit, clam pacem cum Rege Mauthan & reli-

quis facit, & in nostrorum exitium conspirant. Vocatur ad solenne conuiuium præfectus Serranus cum reliquis omnibus præcipuis, qui numero. xxvii. fuere. hi nihil mali suspicati, quod Barbari omnia astute dissimulauerant, secure, & incaute in terram tanquam ii qui cum regulo cibum sumpturi essent, descendunt. Inter epulandum ab iis, qui in insidiis collocati fuerant, opprimuntur. fit Clamor undique, nuntiatur protinus in Nauibus nostros occisos, & in tota insula hostilia esse omnia. Prospiciunt ex nauibus pulchram Crucem quam in arbore posuerant, a Barbaris magno furore in terram præcipitari, & in frustra secari. At Hispani reliqui qui in nauibus manserant, de sociorum clade edocti maiores insidias Verentur. Quapropter Anchoris sublati uela uentis ocyus committunt. Adducitur paulo post ad littora uinctus misere Serranus. obsecrat a tam dira captiuitate redimatur, Se impetrasse ut redimi liceret, modo de suis hoc fieri concedatur. Nostri & si ducem turpe hoc modo relinquere existimabant, tamen fraudem & insidias ueriti in altum tendunt, relicto Serrano misere ad littora lachrymante, opemque atque auxilium suorum planctu ingenti. Lugubrique implorante. Hispani duce sociisque amissis tristes anxique nauigabant, non modo calamitate & sociorum clade perturbati sed quod iam ad eam paucitatem & numerum redacti essent qui ad tres naues Gubernandas impar haberetur. Qua de re consilium ineunt & continuo communibus suffragiis nihil magis in rem esse decernunt quam una aliqua trium nauium igni absumpta, duas duntaxat asseruare. accedunt itaque ad proximam insulam cui Bohel nomen erat, & armamentis in alias duas naues transla-

tis tertiam hanc concremant, Inde ad insulam Gibeth deferuntur. Quam & si auro & Gingibere, multisque aliis rebus felicem cognoscerent, diutius tamen ad eam non morandum censerent, q̄ Indos illos nulla beneuolentia, ad se allicere potuerint, Armis autem decernere paucitas prohibebat. Illinc ad Porne insulam tendunt. Duæ in hoc archipelago insulæ erant ingentes, amplæque, quarum altera Solol dicta, Cuius Rex sexcentos liberos habebat. Altera quam diximus Porne Solole maior est, Quippe quæ nauigatione sex mensium ambiri uix posset, Porne autem trium. Sed quemadmodum illa uastior, Ita hæc & terræ foelicitate beator, Et urbis eiusdem nominis magnitudine clarior est. Sed cum Porne insulis cæteris quas hactenus collustrassent, nobilior haberetur, & unde cæteræ bonos mores Vitæq̄ cultum accipere uidebantur, statui horum populorum mores & instituta paucis attingere.

SVNT omnes hi insulani caphre, hoc est Gentiles. Solem & Lunam deos colunt. Soli diei, Lunæ uero noctis imperium ascribunt. Illum marem, hanc foeminam dicunt, atque hos cæterarum stellarum parentes uocant, quos omnes deos esse (minutos tamen) arbitrantur. Solum orientem certis carminibus salutant potius quam adorant, Itē lunam noctu fulgentem, a quibus liberos, foecundam peroris foeturam, terræ uberes fructus, aliaque id genus deponscunt. Cæterum pietatem & iustitiam colunt & præcipue Pacem atque otium amant, Bellum uero maxime detestantur. Regem suum dum paci studet, ut deum colunt, cum belli cupidior sit, non quiescunt donec hostium manu in acie ceciderit. Qui ubi bellum gerere statuit (quod raro fit) primus a suis in acie collocatur, Vbi omnium ho

stium impetum sustinere cogitur. Neque strenue in hostem inferunt sese, nisi donec regem suum occisum intelligunt. Tunc enim primum pro libertate & futuro rege pugnare incipiunt, Neque unquam apud eos uisus est Rex belli author qui in acie non ceciderit. Quae de re raro bella gerunt, fines protendere iniquum putant. Omnibus autem praecipuum est studium, ne finitimos populos aut peregrinos iniuria laceessant. Verum si quando ipsi lacessiti fuerint, par pari referunt, & ne res latius serpat protinus ad concordiam spectant. Neque quicquam apud eos gloriosius esse poterit, quam si quis prior pacem petierit, Neque item magis indecorum quam in pace petenda praeventum esse. foedum autem atque detestabile censent pacem petenti negare, Etiam si quis iniuria lacessitus fuerit. Nanque in huius exitium finitimi omnes tanquam dirum atque impium protinus conspirant. Quo fit ut omni fere tempore tranquillitate & otio fruantur. Nulla apud hos latrocinia, caedes etiam nullae. Nemini regem preterquam uxoribus eius & liberis alloqui fas est, non nisi eminus per Cannas quas auri illius apponunt, & quicquid uolunt, per eas insurfurant. Post mortem hosti nullum esse sensum dicunt, quod nec ullus ante natale fuisset. Aedes habent exiles ex lignis & terra constructas, partim rudere, partim Palmarum frondibus coopertas, In Vrbe Porne. xx. millia domorum esse certum habetur. Vxores ducunt quot alere possunt. Cibo utuntur quem aut aucupium aut piscatio praebet. Panem ex Oriza conficiunt, Potum ex liquore, qui de concisis Palmarum ut diximus, ramis stillat. Alii mercaturam in propinquis insulis faciunt, ad quas Iuncis deferuntur. Alii uenationi,

alii Piscationi, alii Agriculturæ student. Vestes habent
ex Gossampino, Animalia fere etiam omnia quæ apud
nos sunt, præter Oues, Bouem & Asinum. Equi tamen
perexigui, & exiles sunt. Camphoræ, Gingiberis, Cyn-
namomi magnus apud eos prouentus. Inde nostri rege il-
lo Salutato, & muneribus condonato, ad Moluccas tē-
dunt, quæ illis ab eodem Rege commonstratæ fuere.
Veniunt ad littora insulæ, ubi Margaritas magnitudine
ouorum Turturum, aut aliquando Gallinarum intelli-
gunt, quas tamen non nisi in altissimo æquore expiscari
possunt. Nostri huiusmodi Vnionem non attulere; q̄an-
ni tempus illarum piscationem non præbebat, coepisse
tamen ea in regione Ostream attestantur, cuius Caro se-
ptem supra quadraginta librarum esset. Hinc facile cre-
diderim tantæ magnitudinis Margaritas illic reperiri,
cum satis constet Vniones Concharum partem esse, Et
ne quicquam prætermittam constanter nostri asserunt
narrauisse Insulanos, Porne Regem gestare in Diadema-
te Vniones duos oui anserini magnitudine. hinc ad in-
sulam Gilonem uentum est, Vbi homines conspexere Au-
riculis longis atque adeo pendulis ut humeros attinge-
rent, quæ cum admodum admirarentur nostri, ab indi-
genis intelligunt non longe distare aliam insulam, Vbi
homines essent nō solum pendulis sed adeo latis, amplis
que Auriculis, ut cum ex usu esset, altera eorum uniuer-
sum caput, contegerent. Nostri autem qui non monstra
sed aromata quærent, omissis nugis, recta ad Moluc-
cas tendunt. Octauo mense postquam præfectus eo-
rum Magellanus in Mauthan occubuerat, ab eis repe-
ræ sunt insulæ.

Sunt numero quinq; Taranthe, Muthil, The dori, Mare, & Mathien nūcupatæ, tum citra, tum ultra, tum etiam sub ipsa æquinoctiali sitæ. Alia Gariophilum, Alia Myristicam nucem, Alia Cynnamomū gignit. Vicinæ sunt omnes, sed parvæ atq; angustæ admodum. Reges illarum paucis ante annis immortales animas esse credere cœpere, haud alio argumēto ducti quam quod Auiculam quādam pulcherrimam, nunq; terræ, aut cuiq; aliæ rei quæ in terra esset, insidere solitam animaduertent, Sed aliquando ex summo æthere exanimem in humum decidere. Et cum Mahumetani, qui commercii causa ad eos cōmearent, hanc auiculam in Paradiso ortam, Paradisum uero locum animarum quæ uita finētæ essent, attestaretur, Induerunt hi Reguli Mahumetis sectam, q̄ hæc de hoc animarum loco mira polliceret. Auiculam uero Manuccodiata appellauerunt, quam adeo iuste, sancte, religioseq; habēt, ut se ea reges in bello tutos existiment, etiā si suo more in prima acie collocati fuerint. Plebei autem Caphre sunt, & eiusdem fere moribus, & institutis, quibus insulanos Porne ostendimus. Sunt autem egentes admodum, ut pote apud quos nihil præter Aromata proueniunt, quæ cum uenenis, Arsenico, & Mercurio sublimato uulgo appellatis, ac linteis, quibus ut plurimum uestiuntur, libenter commutant. in quem uero usum his uenenis utantur, Nondum satis compertum est. Viuunt pane Saga & piscibus ac nōnunq; psitacis. latent Tuguriolis demissis admodum. Quid mulra? Omnia apud hos humilia, & sordida præter pacem, otium & Aromata. Quorum alterum & quidem pulcherrimum, summumq; bonum, ingens mortalium iniquitas ex hoc nostro Orbe relegalse ad

legasse ad eos uidentur. Aromata uero tum auaritia, tum
insatiabilis gulæ auiditas, nos in ignoto etiam orbe illo/
rum quærere cogit, A deo hominum proteruia, salu/
bria quæq; haud longe satis nequit protendere, neq; quæ
luxus & libidinis appetere. Nostri uero Moluccarum situ
diligenter inspecto, & cuiusq; insulæ prouentibus, præte/
rea Regulorū moribus exploratis, ad Theodori accedunt,
q; hanc copia Gariophili cæteris antecellere, Regem ue/
ro prudentia, & humanitate reliquis regibus præstare, in/
telligebant. Paratis itaque muneribus in terram descen/
dunt, ac Regem saluant, præbentq; munera, tanquam a
Cæsare missa. Ille muneribus acceptis, benigne in coe/
lum suspiciens, iam inquit Biennium agitur, Quum uos
a maximo Rege, ad inquirendum has terras dimissos, e sy/
derum ratione cognoui. Quare aduētus uester, tanto mi/
hi gratior, iucundiorq; est quanto Astrorum significatio
ne diutius mihi præscitus fuit. Et cum nihil huiusmo/
di euenire scio quod non iam diu fatorum, & syderum
decreto statutum sit, non is ero, qui aut fatis, aut syde/
rum significationi aduersari moliar, sed uolens libensq;
post hac deposito Regio fastigio me tantū Regis uestri
nomine, huius Insulæ procuracionem gerere existimabo.
Quare naues in portū subducite, & reliquos socios in ter/
ram tuto descendere iubetote, Vt nūc tandem post tā lō/
gam maris iactationem totq; rerum pericula secure ter/
ræ benignitate frui, & corpora curare possitis, Neque
aliud existimate quā uos ī Regis uestri regnū uenire. His
dictis, deposito Diademate singulos amplexit, & q̄ ter/
ra illa alimenta habebat, afferri iubet. Nostri hac re lætati
ad socios redeunt, ac quæ acta sunt, renuntiant. Hi hac re

gis comitate & beneuolétia lætati Insula potiuntur, Vbi cum aliquot diebus & regia munificentia fuissent recreati, Inde ad reliquos reges legatos mittunt ad insularū copias explorandas, & Regulorū animos conciliandos. Tarāthe proxima erat, & hæc quoq; minima est insula, quippe quæ paulo ultra Sex milliariorum Italicorū ambitum habet. Est hic proxima Mathië & ea exilis. Hæ tres Gariophili magnam copiam gignunt sed longe uberiores in quartum annū. Arbores hæc nō nisi abruptis rupibus provenire solent, & ita densantur ut plerunq; lucum faciant. Arbor hæc tum foliis, tum crassitudine, tum ipsa etiam altitudine lauro simillima est. Gariophilum quod uulgo a similitudine clauium nominant, nascitur ex summis singulis ramusculis, Corolla primum, tum in eo flos, haud alius quam mali aurei prodit, aciesq; seu cuspis ipsi Gariophili summo stipiti insidet, donec paulatim in longum exurgens, mucronem efficit. Rubescit primum, mox sole tostū nigrescit. Huius arboris sylvas inter se, & quemadmodum nos Vineas, indigenæ partitas habent. Gariophilum Syris condunt, donec alio a mercatoribus transferatur. Quarta Insula Xluthil haud cæteris maior. Hæc Cynamomum gignit. Arbor hæc furculosa, & alioqui sterilis, siccitate gaudēs, simillima est arbori, quæ malum fert punicum, huius cortex ad solis calorem dehiscēs a ligno auellitur, & paululum ad solem detostus fit Cynamomum. Huic propinqua alia est insula quæ Badā appellatur Moluccensib. insulis maior ampliorq; in ea myristica nux nascit, cuius arbor Procera, amplaq; est, arbori, quæ Nucem Juglandem fert, admodum similis, neque hæc nux aliter quam Juglans producitur, gemino protesta

operimento, puluinati primum calicis, sub hoc tenuis mē-
brana, quæ reticulatim nucē amplectitur, Hæc apud nos
Muscata flos, ab Hispanis macis uocatur, nobile atque sa-
lubre aroma. Alterum operimentum ligneum est puta-
men ut Auellana, Cui, quam diximus, ipsa nux inest mu-
scata. Ginger uero passim in singulis insulis huius Archi-
pelagi nascitur. Aliud seminatum, aliud sponte provenit,
Sed quod seminatur nobilius est. Herba similis illi quæ
Crocū fert, & eo modo eius radix fere nascitur quæ Gin-
giber est. Nostri ab regulis singulis benigne suscepti fue-
re. Et exemplo regis Theodori sese Cæsaris imperio ultro
submiserunt, at hispani qui non nisi unam atque alteram ha-
berēt nauim, statuere de singulis quidem aliquid afferre,
sed naues Gariophilo onerare, q̄ huius, anno illo uberior
proventus fuisset, & huius generis aromatis maiorem co-
piam naues ferre possent, impletis itaque Gariophilo nau-
bus & litteris muneribusq; a regibus ad Cæsare acceptis
discessum parāt. litteræ plenæ fidei, atq; obseruatiæ, mu-
nera erant enses Indici alia que id genus, sed præcipuum
donum Manucca dicta, hoc est Auicula illa Dei qua se in
prælio tutos inuictosq; putant. harū quinq; fuere missæ.
Vnā impetraui a præfecto naui, quam. R. D. T. mitto nō
quod se ea ab insidiis & ferro tutam putet, ut illi perhibēt
sed quod eius raritate & pulchritudine delectetur. Mitto
quoque & Cynamomi & muscatæ & Gariophili ali-
quid ut cognoscat nostra aromata iis quæ Veneti & Por-
gallesi. afferunt, nobiliora, recentioraq;. Nostri dū ex The-
dori soluissent, ecce altera naui & maior quidē, uicio fra-
cta aquā hausit, ita ut ad Theodori regredi necessum fuerit.
Hispani dum hoc incommodum non nisi magno nego-

tio, & in multorum dierum spatio posse tollere animad
uerterent, Conuenere Vt altera nauis ad promontorium
Cattigaræ inde per altum quam longe posset, a littori/
bus inde ueheretur, ne a Portugallensibus conspici pos/
set, donec promontorium Africæ quod ultra Capricor/
ni tropicū protendit, & cui Bonæ spei portugallenses no/
men indidere, in conspectum ueniret, quod inde haud
difficilis in Hispaniam esset nauigatio, altera uero nauis,
cum primum refecta rursus per archipelagus, uastumque
illum oceanum ad littora illius Continentis quam supra
memorauimus, Cursum caperet, donec eam oram repe/
raret, que e regione Danenis esset, Vbi angusto admo/
dum terræ spatio, Australe illud mare ab occidentali in
quo castellanorum sunt insulæ, disiungitur. Soluit itaque
denuo ex Theodori nauis altera & citra æquinoctialem
ad duodecim gradus uesta Promontorium Cattigaræ
quod Ptolemæus longe etiam ultra æquinoctialem pro/
tensum arbitratus est, non inuenere. Sed postquam ingens
maris spatium demensæ essent, ad Promontorium bo/
næ spei, Inde ad insulas Hesperidum delati sunt. Et cum
hæc nauis hac nauigatione concussa aquam admitteret,
Non potuere nauitæ quorum iam multi etiam rerum &
nauigationis incommoditate perierant, exhauriendæ sen/
tinæ satagere. Qua propter in unam insularum quæ. S. Ia/
cobi nuncupatur, descenderunt ut seruos emerent. No/
stri autem dum pecuniam nauitarum more non haberent,
Gariophilum pro seruis offerunt. Quare per portugallen/
sem qui in illa insula magistratū gerit intellecta, tredecim
ex nostris in uincula coniecti sunt, reliqui, qui numero de/
cem & octo erant, hac rei nouitate territi, dimissis sociis

continue in Hispaniam tendunt, quo. xvi. mense postquā
ex Theodori discessere, salui atque incolumes. vi. Septem/
bris ad portum Hispali propinquum peruenere, Dignio
res profecto Nautæ qui Aeterna memoria celebrentur,
Quam qui cum Iasone ad colchidem nauigarunt Ar/
gonautæ. Nauis autem ipsa multo dignior ut inter Syde
ra collocetur, quam uetus illa Argo. hæc nanque ex Græ
cia duntaxat per Pontum uesta est, Nostra uero ex Hispa
li austrum uersus, Indeque per uniuersum Occidentem,
perq; inferius Hemisphærium in Orientem penetrans iur
sum in Occidentem remeauit.

R O M A E
IN AEDIBVS .F.
MINITII CALVI
ANNO .M.D. XXIII
MENSE NOVEMBRI.

1787
The first of the year
was a very cold one
and the snow lay
on the ground for
many days. The
winter was very
severe and the
people suffered
much from the
cold. The snow
was very deep
and the people
could not go
out for many
days. The
winter was very
severe and the
people suffered
much from the
cold. The snow
was very deep
and the people
could not go
out for many
days.

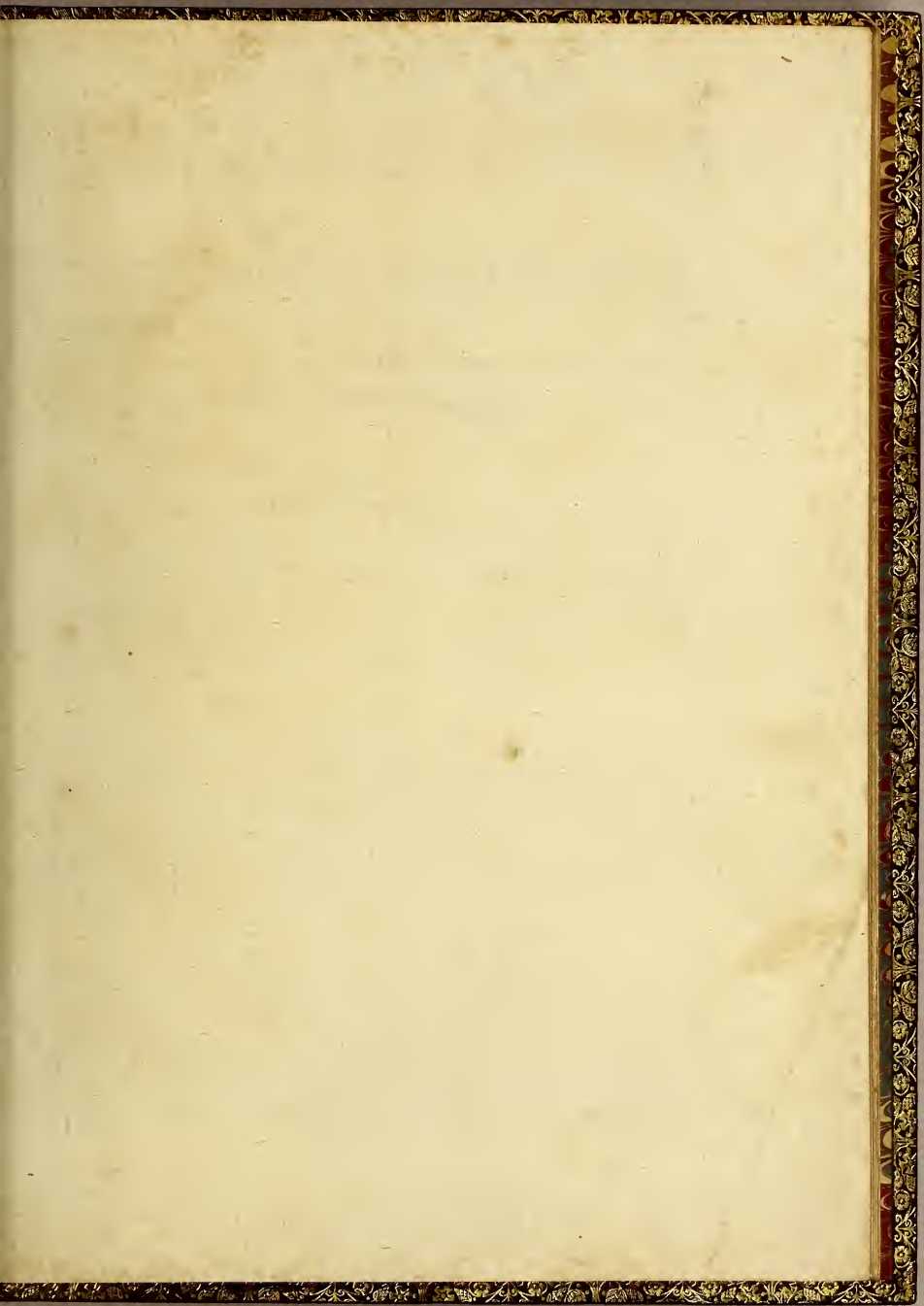
1788

The second of the year

was a very cold one

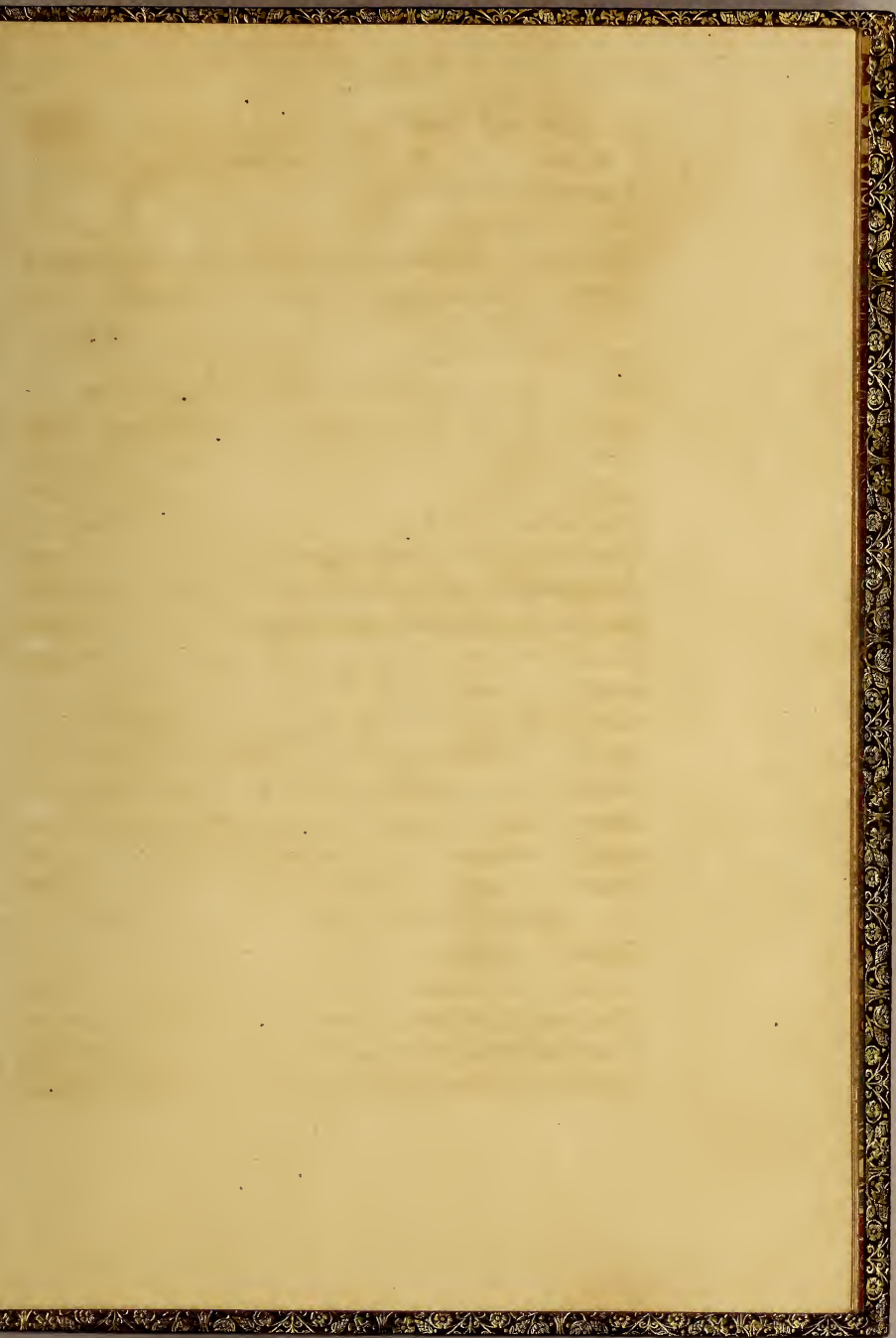
and the snow lay

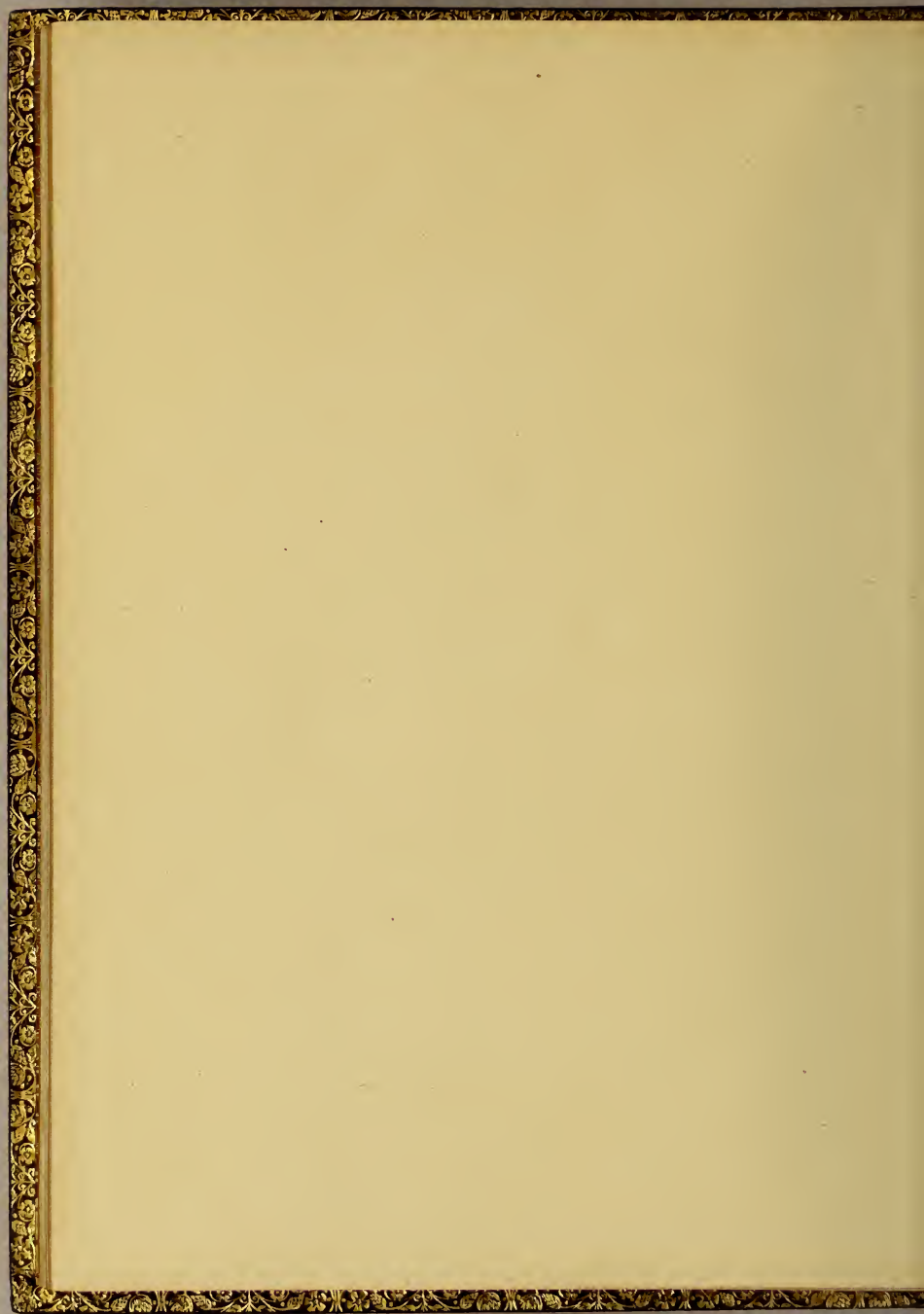
on the ground for

1. *Quoniam in hac vita non est certitudo*
sed semper est in dubio et incertitudine
et in periculo. Et in hoc mundo
non est nisi dolor et tristitia.
Et in hac vita non est nisi
luctus et gemitus. Et in hac
vita non est nisi fletus et
lamentatio. Et in hac vita
non est nisi dolor et tristitia.
Et in hac vita non est nisi
luctus et gemitus. Et in hac
vita non est nisi fletus et
lamentatio.

...et sic. 81.

J523
M 447e

